



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis Iesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus huius temporis Haereticos,// Tomus ...

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

II. Probatum ex verbis institutionis Dominicæ, Sacramentum Eucharistia esse rem permanentem, & in eo corpus Domini permanentiter existere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

medant, non vt feruent. Quidam etiam eò vsque progressi sunt, vt dicerent toto triduo posse seruari Eucharistiam propter aegrotos, & toto illo spatio temporis esse Sacramentum, & in ea re ipsa manere corpus Domini, vt ex Lindano refert Claudius Sanctes, repetitione 4. de Eucharistia, cap. 12. extremo. Sed profectò qui concedunt triduum, mirum est, cur nõ etiam quadriduum, & octiduum, & eadem ratione integrum mensem, vel annum concedant.

Porò fundamenta aduersariorum tria sunt. PRIMVM institutio Domini, qui ait: *Accipite, edite.* SECVDVM similitudo Baptismi, & aliorum Sacramentorum, quæ omnia in actione consistunt. TERTIVM testimonia quædam veterum, qui iubebant reliquias cœnæ Domini, vel comburi, vel dari puerulis edendas, ne quid superesset.

CAPVT SECVDVM.

Probatur ex verbis institutionis Dominica, Sacramentũ Eucharistiæ esse rem permanentem, & in eo corpus Domini permanentem existere.

AM verò Catholici omnes conueniunt, panem ritè consecratum, siue corpus Domini sub specie panis contentum verè, & propriè esse Sacramentum, siue sumatur, siue feruetur in pixide. Id quod expresse habetur in Concilio Tridentino, sess. 13. cap. 3. & 6. & can. 4. & 7.

Esse autem hoc verissimum, probatur PRIMO ex verbis Domini in institutione Sacramenti prolatis. Verba Domini (*Hoc est corpus, Hic est sanguis*) prius dicta sunt, quàm fieret actio manducandi, & bibendi; ergo ante illam actionem fuit corpus Domini præsens in cœna, & proinde etiam Sacramentum Eucharistiæ confectum. Consequentia probatur dupliciter. PRIMO, quia iuxta Augustinum tractatu 80. in Ioan. *Accedit Verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Sed ante actionem comedendi, & bibendi, verbum ad elementum accessit; ergo ante actionem comedendi, & bibendi factum est Sacramentum. SECUNDO, verba Domini mox atque prolata fuerunt, vera fuerunt. Sed prolata sunt ante illam actionem manducandi, & bibendi; ergo ante illam vera fuerunt;

runt; ergo fuit verè corpus Domini, & proinde Sacramentum, ante illam actionem.

Ad hoc argumentum Illyricus, Calvinus, & Kemnitius respondent. Illyricus negat antecedens: dicit enim Dominum locutum esse de pane in actu existente, id est, dum comedebatur. Et posset id confirmari ex verbis Domini: nam Euangelistæ dicunt, panem datum discipulis, & postea dictum esse: *Hoc est corpus meum.* nam Matth. 26. sic legimus: *Accipite panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite, hoc est corpus meum.* Itaque videmus simul concurrisse prolationem verborum Domini, & actionem manducandi: nam sicut post panis distributionem immediate sequuta est prolatio verborum, ita etiam post eandem distributionem immediate sequuta est manducatio.

RESPONDEO; Non oportet attendere in hac re, quæ verba Euangelistæ prius posuerint, & quæ posterius: illi enim certis de causis sibi notis aliquando mutant ordinem verborum. Nam Marcus cap. 14. sic ait de calice: *Et accepto calice gratias agens dedit eis; & biberunt ex illo omnes, & ait illis: Hic est sanguis meus novi Testamenti.* Vbi si attendamus ordinem verborum Euangelistæ, colligemus verba illa (*Hic est sanguis*) dicta esse post actionem bibendi; quod nemo admittit: quia tunc nihil demonstraret pronomen (*Hic*) & verba essent infusa, vel oporteret post actionem bibendi remansisse partem aliquam vini consecrati, & de eâ dictum esse: *Hic est sanguis*, quod aperte pugnet cum sententia aduersariorum. Oportet igitur colligere ex verborum sensu, & significatione, non ex ordine, quo sunt scripta, quid prius, & quid posterius in sacra cœnâ factum sit.

PORRO sensus verborum cogit, ut dicamus prius fuisse à Domino prolata illa verba: *Hoc est corpus*, & *Hic est sanguis*, quam dederit discipulis cibum illum, & potum. Nam illa verba: *Hoc est corpus*, continent rationem, cur debuerit comedere ille cibus; & similiter illa verba: *Hic est sanguis*, continent rationem, cur debuerit bibere ille potus. Vnde Matth. 26. ponitur particula causalis, cum dicitur: *Hic est enim sanguis, &c.* Prius autem debuit ratio illa à Domino explicari, & esse percipi ab audientibus, quam eis daretur panis ille comedendus, nimirum ut scirent, quid acciperent. PRÆTEREA fit vitiantur ad bibendum, quia est sanguis; ergo prius fuit sanguis, quam

quàm illi biberent. AD HÆC Lucas cap. 22. & Paulus I. Corinth. II. scribunt: *Hic est calix nouum Testamentum in sanguine meo.* Ergo in calice fuit sanguis, & non solum in ore sumentium: & sanè prius in calice, quàm in ore sumètiùm; nam ex calice ad os peruenit, non contrà. AD DE verba Pauli I. Corinth. 10. *Panis quem frangimus, nonne communicatio corporis Domini est? & calix cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Domini est?* Hic enim apertè Paulus indicat, panè prius consecrari, & mutari in corpus Domini, quàm frangatur, & distribuatur: dicit enim id, quod frangitur, non esse futurum, sed iam esse corpus Domini. Vnde CHRYSOSTOMVS in commentario eius loci: *Quid est, inquit, in calice? quod ex latere Christi fluxit.* Huc etiam pertinent illa capitis II. *Non diiudicans corpus Domini.* vbi dum arguit Corinthios, quod non discernent corpus Domini ab aliis cibis, qui in mensa ponebantur, significat potuisse discerni, & proinde ibi fuisse ante manducationem. DENIQUE, in omnibus Liturgiis etiã antiquissimis, Iacobi, Basilij, & Chrysostomi, & in nostra Latina, quæ S. Petri, & Clementis esse censetur, verba Dominica: *Hoc est corpus, Hic est sanguis,* multò antè pronunciantur, quàm panis sanctificatus distribuatur, & manducetur.

Alia solutio (si tamen alia) est Ioannis Caluini lib. 4. Institut. cap. 17. §. 37. vbi non disputat, quid Dominus prius pronunciauerit, sed contendit verba Dñi: *Hoc est corpus meum,* non antè impleri, & verificari, quàm ipsa manducatio re ipsa exerceatur. Id verò probat, quia Dominus simul coniunxit præceptum, & promissionem; præceptum enim fuit: *Accipite, & comedite,* promissio autem: *Hoc est corpus meum,* non debet autem promissio impleri, nisi præceptum impleatur. Itaque accipientibus, & manducantibus, iuxta Domini mandatum, panis ille fit corpus Christi: sed extra illum vsum non fit, quia non est annexa promissio, nisi tali mandato. Illustrat rem totam Calvinus similitudine: *Mandatum,* inquit, *dedit Deus, cum diceret: Inuoca me: promissionem addidit; Exaudiam te. Si quis inuocato Petro, aut Paulo, hac promissione gloriatur, nonne omnes clamabunt eum perperam facere?*

Hæc Caluini solutio non magno negotio refutari potest. Nam INPRIMIS, si verba illa, *Hoc est corpus,* promissionem cõtinerent, certè per verbum futuri temporis expressa fuissent,

vt factum videmus in similibus promissionibus: sic enim de Baptismo legimus Marci ultimo: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit.* Et in exemplo Caluini: *Inuocame, & exaudiam te.* Hoc autem loco non dixit Christus, *Hoc est, sed, Hoc est corpus meum.*

DEINDE, si ista verba promissionem præcepto annexæ continerent, impletio eius promissionis non comitaretur, sed sequeretur actionem manducationis; proinde non haberent fideles Sacramentum, & ipsum corpus Domini, dum manducarent, sed solùm posteaquam manducassent; atque ita nõ manducarent corpus Domini, ne in Sacramento præterea, quod est absurdissimum, & ipsis etiam Caluinistis repugnans. Id autem sequi probatur, quia id videmus in omnibus similibus promissionibus; semper enim actio præcepti, quæ imperata fuit, & tandem sequitur impletio promissionis. Et ratio etiam reddi potest huius ordinis, quia impletio promissionis est effectus actionis imperatæ, & semper causa est prior suo effectui, saltem natura. Itaque sicut prior est in Baptismo, quàm remissio peccatorum, & prior est in oratione, quàm exauditio: ita prior erit manducatio, quàm præterea corporis Domini, siue in re, siue in Sacramento. Quod autem hoc sit absurdum, etiam ex Caluini sententia, probatur. Nam cum tractatur de Communione impiorum, de quibus Apostolus ait, I. Cor. II. *Qui manducat indigne, iudicium sibi manducat.* Calvinus dicit, hoc interesse inter pios, & impios, quod pii, dum sumunt ore corporali Sacramentum, sumunt ore fidei ipsum verum Domini corpus: impij autem sumunt ore corporali Sacramentum, vt non sumant ore fidei corpus Domini. Vide Caluinum lib. 4. Institut. cap. 17. §. 14. Omnes igitur, qui communicant, Sacramentum manducant ore corporali: at quomodo manducant, si non prius inceptum esse Sacramentum, quàm absoluta sit manducatio?

TERTIO, Scriptura, & Patres corpus Domini non solent in ore fidelium, sed etiam in altari, & vasis sacris agnoscunt; ergo verba illa extra manducationem verificantur, & non in sola manducatione Sacramentum consistit. Antecedens probatur ex illis Pauli locis: *Panis quem frangimus, & Calix benedictionis, &c; Hic calix nouum Testamentum est, &c; Non de iudicans corpus Domini.* I. Corinth. 10. & 11. Concilium Nicænum dicit, in sacra mensa Agnum Dei situm esse: quæ
Cano-

Canonem Nicæni Concilij esse fatetur Calvinus lib. 4. Instit. cap. 17. §. 36. Optatus Mileuitanus li. 6. contra Parmenianum, vocat altare sedem corporis Christi, & calices, Christi sanguinis portatores. Chryostomus homil. 24. in priorem ad Cor. dicit eundem Christum nunc in altari consistere, qui aliquando in præsepi à Magis fuit adoratus. Cyprianus in serm. de lapsis dicit, corpus Domini fuisse in arca. Cyrillus Hierosolymitanus catechesi 5. mystagogica, iubet accipi dextera manu. Augustinus concione 1. & 2. in Psal. 33. dicit, Christum portasse in manibus corpus suum, quando de co, quod in manibus habebat, dixit: *Hoc est corpus meum*. Siue autem portauerit corpus suum verum, & naturale, vt nos credimus, siue in Sacramento tantum, vt Calvinistæ volunt, nihil interest ad id, quod nunc tractamus: semper enim concludimus, Sacramentum ante manducationem confectum fuisse, & proinde falsum esse, quod ait Calvinus, verba illa: *Hoc est corpus meum*, non adimpleri, nisi dum panis manducatur. Et quia eiusmodi testimonia passim occurrunt, non modò in Patribus, sed etiam in ipsis hæreticorum scriptis; manifestè colligimus Caluini sententiam improbabilissimam esse, & cum ipso suo auctore pugnantem.

Restat Kemnitij responsio. Is animaduertens, nõ posse vllò modo defendi, quod maiores sui responderant, in sola sumptione Sacramentum consistere: alia via sibi ingrediendum esse censuit. Itaq; docuit, quod Lutherani dicunt, Sacramentum hoc in solo vsu consistere, non debere restringi ad solum vsum manducationis, sed ad omnem vsum, siue omnem actionem, quæ exercetur in cœna. In cœna autem quinque actiones fuisse, acceptionem panis in manibus, benedictionem, fractionem, distributionem, manducationem; & de his omnibus intelligi posse illud: *Hoc est corpus meum*, vt sit sensus: Hoc quod accepi, quod benedixi, quod fregi, quod distribui, quod manducatis, est corpus meum. Ex quo deducit, Sacramentum Eucharistiæ, & ipsum corpus Domini fuisse ante manducationem in facta mensa, tamen non fuisse ante omnem actionem cœnæ; nec superesse post omnem actionem cœnæ, & eo modo in sola actione consistere.

At hæc responsio est omnium absurdissima. Nam aut vult Kemnitius in istis quinque actionibus simul sumptis consistere hoc Sacramentum, aut in singulis seorsim. Si in omnibus

Ccc 5 simul

simul sumptis, tunc redit opinio Caluini, & Illyrici: nam non erit perfectum, & integrum Sacramentum, nisi peracta manducatione, atque ita falsum erit, quod dicit Kemnitius, ante manducationem esse corpus Domini in mensa. Si in singulis seorsim; ergo quinque erunt Sacramenta Eucharistiae, eaque diuersissima.

PRAETEREA, vel ita est in singulis, vt sit formaliter quaelibet illarum actionum, aut vt tantum coëxistat singulis. Non potest esse formaliter quaelibet illarum actionum, quod sic probo. Actio accipiendi, quæ est omnium prima, non potest esse formaliter Sacramentum Eucharistiae; nam quod est formaliter acceptio, non existit, nisi dum accipitur. At hoc Sacramentum existit post acceptionem, dum frangitur, distribuitur, manducatur; ergo, &c. **VERSUS**, actio manducandæ, quæ est vltima, non potest esse formaliter hoc Sacramentum, quia tunc non existeret, nisi dum manducatur: existit autem ante manducationem, dum accipitur, frangitur, &c. **DEUSQUE**, actiones intermediæ, benedictio, fractio, distributio, non possunt esse formaliter hoc Sacramentum, quia tunc non existeret, nisi dum illæ actiones fiunt. Atqui existit ante illas, & post illas; ergo non est aliqua illarum, sed tantum coëxistit illis; ergo est res permanens: nam quod est aliquid, & non est actio transiens, necessariò est res permanens.

TERTIO probo, Sacramentum hoc necessariò esse rem permanètem ex doctrina Kemnitij, ac per hoc probo doctrinam ipsius seipsam destruere. Sacramentum Eucharistiae, & præsentia corporis Domini durant toto tempore, quo fit sacra cœna. Sed inter vnâ actionem, & aliam, sæpe intercedit, aut certè intercedere potest tempus (quis enim prohibet quominus minister post fractionem panis aliquantulum quiescat, antequam illum distribuere incipiat: vel qui Sacramentum de manu ministri accipit, aliquâdiu retineat, antequam manducare aggrediatur?) Quæro igitur, vtrum illo tempore interiecto inter duas actiones, Sacramentum, & corpus Domini perseuerent, an non. Dicitur non potest non perseuerent, nam tunc non in toto tempore cœnæ Sacramentum, & corpus Domini adessent, quod est contra aduersarium: & præterea oporteret Christi corpus tempore cœnæ sæpius accedere, & recedere, quod est omninò ridiculum. Quis enim credit Christi corpus adesse, dum panis accipitur in manibus, & frangitur.

tim euanesce, deinde iterum adesse, dum panis frangitur, & finita fractione euanesce; tum iterum redire, dum distribuitur panis, & rursus continuò abire? Ergo necesse est confiteri Sacramentum, & corpus Domini præsens adesse tempore illo interiecto inter duas actiones, & proinde rem esse permanentem: quod enim manet omni actione cessante, non potest dici res transiens, sed manens.

QUARTO, exposito fundamento in argumento superiori, probò etiam post omnem actionem cœnæ, Sacramentum, & corpus Domini perseverare in ea parte Sacramenti, quæ non fuerit à communicantibus consumpta. Nam perseverat Sacramentum, & corpus Domini in eo tempore, quod est interiectum inter distributionem, & manducationem, si quis velit (vt diximus) aliquântulùm hærerè, & quiescere ante manducationem; ergo perseveraret etiam, si quis differret manducationem illam in alterum diem, vel mensem. Si enim perseverare potest per quadrantem horæ, cur non per integram horam? & si per horam, cur non per diem? & si per diem, cur non per mensem? & si per mensem, cur nõ per annum? & tandem semper dum species illæ non consumuntur?

Ex his soluitur argumentum primarium aduersariorum, quod ex Scriptura petitum huiusmodi est: *Sacramenta pendent à diuina institutione, ita vt Sacramenta non sint, si non seruentur in illis consuevis ritibus, & institutione Domini. At Dominus iussit panem benedici, frangi, distribui, manducari, non autem iussit seruari in pixide, gestari in supplicatione, exhiberi adorandum in Ecclesia; ergo non est Sacramentum, cum seruetur in pixide, gestatur, adoratur, sed solum cum benedicitur, frangitur, distribuitur, manducatur.*

RESPONDEO dupliciter. PRIMO, negando consequentiam, quia asseruatio in pixide, gestatio, & adoratio non repugnant villo modo diuinæ institutioni. Dominus enim iussit panem benedici, & manducari; sed non iussit continuò post benedictionem manducari, præsertim totum, & ab omnibus: vnde non repugnat institutioni dilatio manducationis, modò ad eum finem benedictio, seu consecratio ordinetur. Atq; hoc facit Ecclesia: semper enim consecrat Eucharistiam in ordine ad manducationem, sed conseruat aliquam partem Sacramenti, non vt non manducetur, sed vt tẽpore oportuno manducetur, nimirùm, vt deferatur ad ægrotos, quandocunq; necel-

necesse fuerit. Oportet enim ob varios, & maximè repetitos casus Eucharistiam semper esse paratam: eo autem tempore quo conseruatur, nihil impedit, quò minus possit vel gestari vel ostendi ad deuotionem populi excitandam.

SECUNDO dico, si quis legitimus Sacerdos existens Eucharistiam consecraret, iis seruatis, quæ ad Sacramenti essentiam requiruntur, non tamen in ordine ad manducationem, sed ad quemuis alium finem, is quidem malè faceret, tamen verum Sacramentum conficeret, & perseveraret Sacramentum illud, quamdiu species illæ panis perseverarent. Ratio est, quia institutio Domini non complectitur solùm essentiam Sacramenti huius, sed etiam Sacramenti vsum: benedictio enim seu consecratio ad Sacramentum faciendum pertinet, dissimulatio, & manducatio ad vsum. Porro res non pendet quòd esse suum, ab vsum. Sicut ergo, si quis faciat sedem, cuius sedendo vsum est, & tamen nemo vnquam ibi sedeat, non propterea desinet esse sedes; immò etiam si quis faciat sedem, non vti sedeatur, sed vt in spectaculo exhibeatur, adhuc erit verissima sedes: sic etiam sacrosanctum Sacramentum non desinet esse Sacramentum, licet nemo illo vtatur ad id, ad quod est institutum.

CAPVT TERTIVM.

Probatur ex dissimilitudine Baptismi, & Eucharistie, Eucharistiam rem esse permanentem.

NUNC iam expendemus alterum aduersarij fundamentum, & sicut ipsi ex similitudine Sacramentorum probare nituntur, Eucharistiam solo vsum consistere: ita nos ex dissimilitudine contrarium ostendemus. Sit igitur hæc ratio. In Baptismo non est aliqua res permanens, sed sola actio, quæ dicatur, & fit Baptismus; in Eucharistia è contrario, non est aliqua actio, sed sola res permanens, quæ dicatur, & fit Eucharistia, siue corpus Domini, siue Sacramentum corporis Domini; ergo Sacramenta ista dissimilia sunt, & vnum in actione, alterum in re permanente consistit.

Probatur antecedens. Ac PRIMVM de Baptismo notandum est, aquam, quæ est res permanens, non dici Baptismum, nec Sacramentum Baptismi, sed ablutionem, quæ est actio, dicitur Baptismus.